

WWF

MAGAZIN

2021/1

FOGYASZTÁSUNK ÉS LÉPTEINK NYOMÁBAN

30 ÉVE LENDÜLETBEN A FENNTARTHATÓSÁGÉRT

A VÁLTOZÁS EGY DÖNTÉSSSEL KEZDŐDIK!

A környezettudatosság felé vezető úton segítünk minden lépésben, hogy csökkentseni tudd a lábnyomod!
TÖLTSD LE A WWF LÉPTEM APPOT!

KÖSZÖNTŐ

Harmat Ádám
a WWF Magyarország
Éghajlatvédelmi
programvezetője

Ma is élénken élnek bennem egykori futbalcsapatom edzőjének biztató szavai, amikor a megye I.-es ifi meccseken a szünetben vesztesre álltunk. Mindig kiemelte a pozitívumokat – egy-egy jó beadást, szép összjátékot –, de a hangsúly természetesen azon volt, hogy miben kell javulnunk, és hogy a második féldőben ennél jóval többre lesz szükség, hogy megfordítsuk az eredményt.

Valami hasonlót érzek most is. Kerekén 30 éve annak, hogy a volt keleti blokk országai közül elsőként Magyarországon irodát alapított a WWF. Azóta a magyar iroda – és általában a környezet- és természetvédelem – sok szép eredményt ért el, ugyanakkor egyelőre a klímaváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése áll nyerésre: a mérések megkezdése óta 2020 lett a második legmelegebb év, a gerinces fajok populációinak pedig már 68%-a eltűnt 1970-hez képest. Tudjuk, hogy nagyjából ugyanúgy 30 évünk van, hogy a klímasemlegességet elérjük, elkerülve így a legnagyobb károkat. Fontos tehát most hátránéznünk, és megvizsgálni azt, hogy min szükséges változtatnunk. Ebben nyújt támpontot magazinunk fő témája, az ökológiai lábnyom, amelynek módszertanát éppen ugyanúgy 30 évvel ezelőtt kezdte el kidolgozni Mathis Wackernagel svájci kutató.

Remélem, hogy a kedves Olvasó is velünk tart a második féldőre, és megmutatjuk, hogy együtt lehetséges!

TARTALOM

Hírek	4-5
Kibocsátáscsökkentés, klímabarát erdészet és vadvilágellenes bűncselekmények felderítése – Legújabb projektjeink I.....	6-9
Fókuszban: A túlfogyasztáson innen és túl	10-15
A nagyragadozók szerepe az ökoszisztémában	16-17
Hajózni és élni a Dunán	18-21
Ints búcsút az élelmiszer-pazarlásnak!	22-24
Interjú: Ha okosan állunk hozzá, a természet megoldást ad – 30 éves a WWF Magyarország.....	25-28
Tényleg számít a kávé ár	29-30

IMPRESSZUM

Kiadja: WWF Magyarország
Budapest, 1141 Álmos vezér útja 69/A
Tervezte: Walton Promotion
Szerkesztette: Gilányi Dóra
Címlapfotó: iStock.com/bogy22

Közreműködtet: Ádám Szilvia, Barina Zoltán, Berende Alexa,
Dedák Dalma, Gilányi Dóra, Gruber Tamás, Harmat Ádám, Klacsán
Csaba, Kokics Viktória, Patkó László, Samu Andrea, Sipos Katalin,
Szilágyi Artúr, Tar Emese

WWF.HU
FACEBOOK.COM/WWFHUNGARY
INSTAGRAM.COM/WWFMAGYARORSZAG
YOUTUBE.COM/WWFMAGYARORSZAG

MŰFÉSZKEK ÉS DENEVÉRODÚK A FAJOK FENNTARTÁSÁÉRT

A WWF Magyarország vezetésével zajló WiseDrava LIFE projekt keretében partnereink közreműködésével kiterjedt élőhelyfejlesztések sora zajlik a Dráva mentén. A projekt célja a Dráva árterének újjáélesztése, illetve olyan tájhasználat és gondolkodásmód elősegítése, amely lehetővé teszi a természeti értékek megőrzését és a lakosság boldogulását is.

A projekt keretében néhány emblematikus faj állományának gyarapodását is célul tűztük ki a fajgazdagságában kiemelkedő Lankóci-erdőben. A fekete gólya költését, valamint különböző denevérfajok megtelepedését és szaporodását műfészkek és denevérodúk kihelyezése segíti. Így várható, hogy a környéken jelen levő fekete gólya, illetve az odúban már megjelent bajszos denevér (*Myotis mystacinus*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*) és további denevérfajok állományai idővel megerősödnek.

© DNYPI

© Polina Tankleivich, Pexels.com

HOGYAN BEFOLYÁSOLTA KÖRNYEZETTUDATOSÁGUNKAT A VÍRUSHELYZET?

A Budapest Bank által támogatott 2020 novemberi reprezentatív kutatásunkból kiderült, hogy a megkérdezettek csupán 4%-a klímaváltozás-tagadó, de csak kétharmaduk hajlandó aktívan is tenni környezetünk védelme érdekében a mindennapok szintjén.

A koronavírus-járvány második hullámának felívelő szakaszában végzett kutatás rámutatott arra, hogy részben módosult a környezettudatos viselkedésünk a járvány hatására: a válaszadók 14%-a kényszerült gyökeres változtatásra, 52%-a bizonyos szokásait ugyan átalakította, a környezetvédelemhez való hozzáállása ugyanaz maradt. Míg egyes környezettudatos szokások jellemzőbbek a lakosságra, vannak olyan területek is, ahol még szükség lenne a fejlődésre. Kiderült, hogy a magyarok 75%-a jellemzően mindig visz magával saját bevásárlótáskát a boltokba, 65%-a szelektíven gyűjti otthon a szemetet, 53%-a pedig igyekszik minél kevesebb hulladékot termelni. Környezetbarát tisztítószereket viszont mindössze 26% használ, húsmentes napokat pedig csupán a válaszadók 27%-a tart rendszeresen.

A FÖLD ÓRÁJA

2021. 03. 27. 20:30

Részletek: <https://wwf.hu/cselekedj/foldoraja>
#foldoraja2021 #earthhour2021 #együttleketégek

KAPCSOLJ LE,
DE TARTSD NYITVA
A SZEMED!

© WWF Magyarország

HELLO, FÖLD!

“Kapcsolj le, de tartsd nyitva a szemed!”

– szolt március 27-én az idei Föld órája jelmondata arra utalva, hogy a szimbolikus 60 perces sötétség mellett a világ legnagyobb önkéntes akciója egyre inkább a természeti értékekre, azok megóvására és a fenntartható életmódra helyezi a hangsúlyt. A Föld órája napján a *Jó, hát akkor itt fogunk élni – de nem mindegy, meddig* témájú **HELLO, WMN! beszélgetésen a jövőt és a lehetőségeinket** igyekezte feltárni D. Tóth Kriszta moderátor Sipos Katalinnal, a WWF Magyarország igazgatójával, Ördög Nóra műsorvezetővel, Mihalik Enikő modellel és Puskás Peti énekessel. A beszélgetést a WMN Youtube csatornáján nézheted vissza.

AZ MNB VELÜNK EGYÜTTMŰKÖDVE VÁLIK KARBONSEMLEGESSÉ

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) a WWF Magyarországgal szorosan együttműködve tervezi semlegesíteni ökológiai lábnyomát. A jegybank nemzetközi zöld konferenciái szén-dioxid-kibocsátásának kompenzálását tavaly már sikeresen megkezdte **Pápateszér település mellett egy örökzöld kialakításának finanszírozásával**. Az MNB 2021. évtől működésének teljes szén-dioxid-kibocsátását várhatóan egy nagyszabású erdőtelepítéssel fogja semlegesíteni Geszt község közelében.

© Lajtmann Csaba,
Magyarországi Egyhajtórúdelmi Szövetség

NAGYRAGADOZÓ FESZTIVÁL AGGTELEKEN

A WWF Magyarország a WWF Szlovákiával és Aggtelek Község Önkormányzatával közösen hagyományteremtő szándékkal nagyragadozó fesztivált szervez idén nyáron. A Visegrádi Alap támogatásával megvalósuló **Falka Napok természetismereti programokkal, túrákkal, koncertekkel, filmvetítéssel és szakmai műhelybeszélgetésekkel várja az érdeklődőket** Magyarországról és Szlovákiából. A rendezvény egyben kiváló bemutatkozási lehetőség a régió termelői és kézművesei számára is. Az augusztus 7–8. között megrendezett fesztivál programjait keresd a Facebook oldalon: www.facebook.com/falkanapok.

© WWF Magyarország

KIBOCSÁTÁSCSÖKKENTÉS, KLÍMABARÁT ERDÉSZET ÉS VADVILÁGELLENES BŰNCSELEKMÉNYEK FELDERÍTÉSE - LEGÚJABB PROJEKTJEINK I.

Az elmúlt harminc év során nemcsak a jelen égető természetvédelmi problémákra igyekeztünk választ adni, de az elkövetkező évek, évtizedek kihívásaival is foglalkoztunk. Nincs ez most sem más-képp. Aktuális projektjeinket bemutató sorozatunk első részében a hazai települések kibocsátáscsökkentésével, régióink erdeinek klímaalkalmazkodásával foglalkozó, valamint a mindennapi életünkre és egészségünkre is kiható környezet- és vadvilágellenes bűncselekmények hatékonyabb felderítését célzó projektjeinket nézzük meg közelebbről.

SZERZŐ: KOKICS VIKTÓRIA

GONDOLKOZZUNK GLOBÁLISAN, CSELEKEDJÜNK LOKÁLISAN - DE HOGYAN?

Az Európai Unió célul tűzte ki, hogy az 1990-ben kibocsátott CO₂ mennyiségéhez képest 2030-ig mintegy 55%-kal csökkenti a kibocsátását. Ennek elérése nagy feladat, így nem csak európai uniós és nemzeti, hanem települési szinten is cselekedni kell. Ezért fontos, **hogy a települési önkormányzatok is konkrét intézkedéseket tartalmazó tervvel rendelkezzenek arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben vállalják a kibocsátásuk csökkentését**, illetve arra is, hogyan tudnak a helyi éghajlati változásokhoz a leghatékonyabban alkalmazkodni. Az európai kezdeményezésű Polgármesterek Szövetsége ezt a helyi szintű tervezést hivatott segíteni.

© Hernád Ádám

A HORIZON 2020 PROGRAM ÁLTAL TÁMOGATOTT CEESU (KÖZÉP- ÉS KELET-EURÓPAI FENNTARTHATÓ ENERGIA HÁLÓZAT) PROJEKT TAGJAKÉNT A WWF MAGYARORSZÁG KÉT VIDÉKI VÁROS - HATVAN ÉS SÁTORALJAÚJHELY - KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL MUTATJA BE A TELJES FOLYAMATOT A KLÍMASTRATÉGIA ELKÉSZÍTÉSÉTŐL A MEGVALÓSÍTÁSHOZ SZÜKSÉGES FORRÁSOK MEGSZERZÉSÉN ÁT AZ ELÉRT EREDMÉNYEK KIÉRTÉKELÉSÉIG

A klímacélok elérésében további településeknek is segítséget nyújtunk. A kitűzött feladat nem új számunkra, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretében négy Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kistelepülés (Arló, Borsodszentgyörgy, Mezőnyárad és Tibolddaróc) klímastratégiájának elkészítése is jelenleg futó projektjeink egyike.

ERDEINK FELKÉSZÍTÉSE A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAIRA

Erdeink fontos természeti erőforrások, jelentőségük a közeljövőben tovább nő majd, nemcsak a faanyag iránti növekvő igények miatt, hanem az általuk nyújtott egyre népszerűbb egészségügyi és jóléti szolgáltatások miatt is. A klímaváltozás következtében mindez egyre inkább veszélybe kerül. Magyarországon közepes időtávon nemzetközi klímamodellek alapján **a nyári csapadék mennyisége legalább 25%-kal csökken, az éves középhőmérséklet 2,5 Celsius-fokkal, a nyári átlag pedig legalább 3,5 Celsius-fokkal emelkedhet.** Ez komoly kihívás elé állítja az erdőket.

© Galhidy László

© Galhidy László

A 2020 SZEPTEMBERÉBEN INDULT CLIMAFORCEELIFE PROJEKTÜNK CÉLJA AZ, HOGY OLYAN KLÍMABARÁT ERDŐKEZELÉSI MEGOLDÁSOKAT DOLGOZZON KI ÉS OSSZON MEG, AMELYEK HOZZÁJÁRULNAK ERDEINK ELLENÁLLÓ KÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSÁHOZ

A klímaváltozás szempontjából megvizsgáljuk a Közép- és Kelet-Európában alkalmazott erdészeti módszereket, és sikeresebb alkalmazkodást segítő klímabarát erdészeti eljárásokat javasolunk. Erdőgazdálkodók bevonásával alakítunk ki olyan gyakorlatokat, amelyek ellenállóbbá tehetik az erdőket, és példaként is bemutatathatók az erdész szakemberek számára. A nemzetközi projekt szakmai tapasztalatcserének is széles teret ad, és figyelmet szentel a klímabarát erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretterjesztésre. A 2027 végéig tartó projektben öt országból vesznek részt partnerek.

© Galhidy László

© Palkó László

SOKAK ÁLTAL LÁTHATATLAN, PEDIG MINDANNYIUNKAT ÉRINT

A TERMÉSZETET ÉRINTŐ BŰNCSELEKMÉNYEK A SZERVEZETT BŰNÖZÉS NEGYEDIK LEGJÖVEDELMEZŐBB FORMÁJA AZ EMBERCEMPÉSZET, A KÁBÍTÓSZER- ÉS A FEGYVERKERESKEDELEM UTÁN

© Tomos Hülk

Részaránya folyamatosan növekszik, az UNEP (az ENSZ Környezetvédelmi Programja) és az INTERPOL adatai szerint évente mintegy 110-281 milliárd USD (2018). Ez felbecsülhetetlen kárt okoz a bolygónknak, jelentősen hozzájárul a fajok sokféleségének csökkenéséhez és az Európában őshonos növény- és állatfajok pusztulásához is. A környezet- és vadvilágellenes bűncselekmények hatékonyabb felderítését segíti elő 11 európai országban, köztük hazánkban tavaly szeptember óta futó LIFE SWiPE (Successful Wildlife Crime Prosecution in Europe - Sikeres igazságszolgáltatást a vadvilágot érintő bűnügyekben) projektünk, melynek során **összegyűjtjük a védett fajok ellen Európában elkövetett bűncselekmények tipikus eseteit, elősegítjük az ügyészség, a rendőrség és a többi érintett bűnüldöző hatóság ismereteinek javítását a természetvédelmi szabályok hatékonyabb betartása érdekében**, valamint javítani kívánjuk a határokon átnyúló tudáscserét és a nyomozó hatóságok közötti együttműködést.

FÓKUSZBAN: A TÚLFOGYASZTÁSON INNEN ÉS TÚL

SZERZŐ: HARMAT ÁDÁM

Az Apollo-11 legénysége 1969-ben sikeresen landolt és lépett első emberként a Holdra. Szintén ez volt az az év - máig az utolsó -, amikor még éppen nem beszélhettünk túlfogyasztásról, azóta az emberiség ökológiai lábnyoma folyamatosan meghaladja a fenntartható szintet. Ez a véletlen, ugyanakkor szimbolikus egybeesés mai szemmel úgy is tűnhet, mintha már akkor is arra készültünk volna, hogy eljön az idő, amikor Földünket egyszerűen elhasználjuk. De vajon elkerülhető-e még ez a legrosszabb forgatókönyv, van-e visszaút a túlfogyasztásból?

© Brian Merril, Pexels

Ahhoz, hogy megértsük, mekkora a baj, érdemes tisztázni az ökológiai lábnyom és a túlfogyasztás fogalmát. **Az ökológiai lábnyom egy olyan érték, amivel kifejezhetjük, hogy mennyi erőforrást használunk fel egy évben ahhoz képest, amelyet a Föld újra tud termelni.** A Global Footprint Network által fejlesztett módszertan az erőforrásigényt területként számszerűsíti, és annak hat komponensét különbözteti meg: beépített terület, halászati, szántó-, legelő-, erdő- és szénlábnyom. A különböző fogyasztási cikkek összetevői mind visszavezethetőek az első öt komponens valamelyikére, míg a szénlábnyom azt az erdőterületet számszerűsíti, ami ahhoz szükséges, hogy a fosszilis energiaforrások felhasználása során kibocsátott szén-dioxidot elnyelje.

A módszertan nagy előnye, hogy egyéntől kezdve településen vagy vállalkozáson át akár globális szintig is kiszámítható. Tehát például egy doboz joghurt erőforrás-szükségletének a számszerűsítésére is alkalmas, hiszen a tejelő szarvasmarhához tartozik legelő-, illetve szántóterület, a feldolgozás és szállítás energiaigényéből fakadóan szénlábnyom, és ráadásul elviekben a tejüzem, illetve a többi szükséges infrastruktúra helyigényét is ki lehet számolni az egy darab joghurtra. Ez a rugalmasság jelenti a módszertan alkalmazásának a hátulütőit is, mivel sok esetben nehezen összegyűjthetőek a szükséges adatok, vagy csak becslések állnak rendelkezésre.

TÚLFOGYASZTÁSRÓL AKKOR BESZÉLÜNK, AMIKOR AZ ERŐFORRÁSIGÉNYÜNK MEGHALADJA A RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ, MEGÚJLNI KÉPES ERŐFORRÁST, AZ ÜGYNEVEZETT BIKAPACITÁST

A biokapacitás az összes olyan biológiai-
lag aktív szárazföldet és tengeri területet
jelentí, amely termékeny, tehát például a
sivatagok, gleccserek vagy a nyílt óceánok
területeit kizárják a számításokból. Mivel
a Föld biológiaiilag aktív területeinek
termőképessége különböző, **az ökológiai
lábnyomnak és a biokapacitásnak
speciális mértékegysége** van, amely az
összes biológiaiilag produktív szárazföld és
vízfelület átlagos termőképességű terület-
egysége, az ún. **globál hektár**.

© cottonbro, Pexels

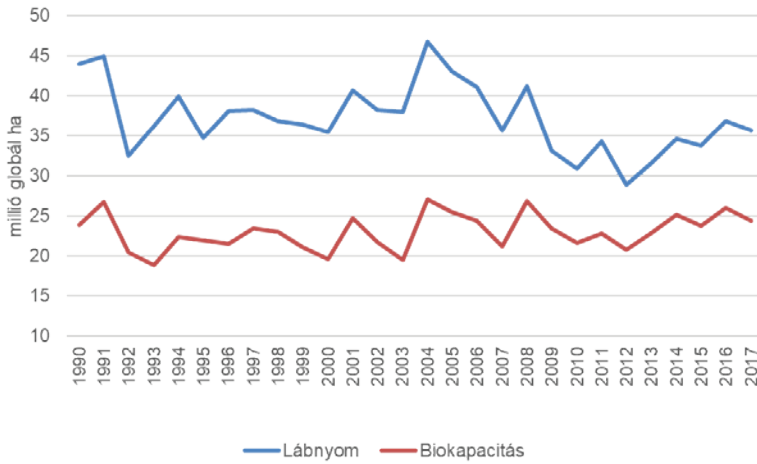

© Anna Shevts, Pexels

Fontos megjegyezni, hogy a biokapacitás sem állandó, hiszen az nem pusztán területnagyságot, hanem termőképességet is jelent, így annak fokozása növeli a biokapacitást is. Ebből következik, hogy az ökológiai lábnyom nem tekinthető egy fenntarthatósági “svájci bicskának”, hiszen a természeti erőforrások mellett az élővilág – beleértve az emberi egészség – védelme más megközelítést igényel, így például a biológiai sokféleség vagy a légszennyezettesség mérésére alkalmatlan. Ugyanakkor ezek hosszú távú negatív következményei idővel megjelennek a biokapacitás csökkenésében is.

Ezen hiányosságok ellenére sem véletlenül lett az ökológiai lábnyom a fenntarthatóság leggyakrabban használt indikátora, hiszen **választ tud adni a legalapvetőbb fenntarthatósági feltételre, vagyis hogy ne fogyasszunk többet, mint ami rendelkezésre áll egy adott évben**. Ebben a tekintetben egyre rosszabbul áll az emberiség.

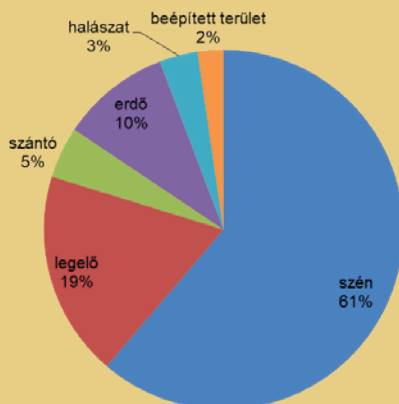
Magyarország biokapacitásának és ökológiai lábnyomának időbeli alakulása

Míg 60 évvel ezelőtt, 1961-ben még csak az egy évben rendelkezésre álló biokapacitás 73%-át, vagyis 0,73 földnyit használtunk fel, addig 30 évvel ezelőtt, 1991-ben már 30%-kal, 2017-ben pedig 73%-kal haladta meg a fogyasztásunk a biokapacitást, vagyis 60 év alatt az 1961-es felhasználást pont egy földnyivel haladtuk meg.

Hogyan lehetséges ilyen szintű túlfogyasztás ilyen relatíve hosszú ideig? Úgy, hogy a Föld évmilliók alatt létrehozott erőforrásait, a fosszilis energiahordozókat használjuk fel geológiai léptékben egy pillanat alatt. Az égetésük során kibocsátott szén-dioxid megkötéséhez a Föld jelenlegi erdőterületeinek többszörösére lenne szükség: a lábnyomunk 60%-át a szénlábnyomunk teszi ki, vagyis nagyrészt olyan erdőterület, amely a valóságban nem létezik. Ennek hiányában pedig a légkör szén-dioxid-koncentrációja növekszik, tovább fokozva ezzel az éghajlatváltozást, amelynek negatív hatásai mára már mindenki által ismert tények. Habár ennek felismerésén már túl vagyunk, a többedik globális klímaváltozás egyezménynek a hatása még várat magára.

A globális lábnyomunk komponenseinek aránya

JELENLGI TÁRSADALMI-GAZDASÁGI RENDSZERÜNKBEN, AHOLO A FOGYASZTÁS POZITÍV VISSZACSATOLÁSKÉNT ÉRVÉNYESÜL, ANNAK MÉRTÉKE EGYENESEN ARÁNYOS A KÖRNYEZETTERHELÉSSSEL

© energetic.com, Pexels

Emiatt az elmúlt évtizedekben csak akkor csökkent a lábnyomunk, ha gazdasági válság ütötte fel a fejét: a globális lábnyom alakulásán jól tetten érhetőek a 70-es évekbeli olajválságok, de a 2008-as gazdasági válság is. Habár az országok és a világ lábnyomát a Global Footprint Network a statisztikai adatok rendelkezésre állása miatt több éves csúszással tudja csak közölni, elemzések szerint a tavalyi év soha nem látott csökkenést fog hozni a lábnyomunk tekintetében, mivel a szénlábnyomkomponens 12%-kal csökkent. Azonban ahhoz, hogy a klímaváltozást a még kezelhető mértékben tudjuk tartani, vagyis a 1,5 Celsius-fokos felmelegedési limiten belül maradjunk, **az ilyen példa értékű csökkenésnek általánosnak kell lennie, hogy az ehhez szükséges klímasemlegességet 30 éven belül, 2050-re elérjük.**

VAGYIS NEM ELÉG A TÚLFOGYASZTÁST ELKERÜLNI, DE A LÁBNYOMUNK 60%-ÁT ADÓ SZÉNLÁBNYOMOT SZINTE TELJESEN FEL KELL SZÁMOLNUNK

Ez a hatalmas feladat nem fog magától megoldódni. Nem elég a kormányoktól elvárni, hogy a helyreállítási alapokból valóban fenntartható, megújuló energiaforrásokon alapuló gazdasági helyreállítást támogassanak, a vállalatoktól és településektől, hogy ők is tegyenek klímasemlegességi vállalásokat, de mindannyiunknak ki kell lépni a komfortzónájából, és megtenni a tőlünk telhetőt. Természetesen ez a mindennapok útvesztőjében korántsem egyszerű feladat, ebben szeretnénk segítséget nyújtani **a WWF Léptem applikációval, amely egyénre szabott tippeket ad a lábnyomunk leghatékonyabb csökkentésére.** Az alkalmazás Androidon és iPhone készülékeken használható, keresd a Play Store-ban vagy az App Store-ban.

WWF
LÉPTEM

© Markus Disterhuth, Pexels

Van tehát visszaút a túlfogyasztásból, csak éppen időnk nincs már tovább várakozni. Ezt a rögös, kihívásokkal teli utat együtt lehet csak megtenni, a fenntartható jövőt nem lehet elérni a kevésbé elhivatottak bevonása nélkül. Ezért buzdítom a kedves Olvasót arra, hogy az egyéni cselekedet mellett minél többet beszélgesen a közvetlen környezetével a fenntarthatóságról – a bevezetőre visszautalva: ne a szkafanderben bízunk, hanem egymásban!

A NAGYRAGADOZÓK SZEREPE AZ ÖKOSZISZTÉMÁBAN

SZERZŐ: DR. PATKÓ LÁSZLÓ

Hazánkban is egyre gyakoribb a nagyragadozók észlelése: a farkas és a hiúz újra megtelepedett az Északi-középhegységben, és évente néhányszor Szlovákiából átkóborló barnamedve is megfigyelhető az északkeleti országrészben. Ezek a nagyragadozók őshonosak Magyarországon, de a 20. század derekán jelentősen megfogyatkoztak hazánkban. Visszatérésükben nagy szerepet játszik például a prédafajok – szarvas, őz, vaddisznó – magas létszáma, a nagy, összefüggő erdőségek és az is, hogy ma már ezek a fajok Európa-szerte valamilyen védeltséget élveznek. Jelenlétükkel pedig szabályozzák prédafajaik létszámát és ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy biológiailag változatosabb élőhelyek alakuljanak ki.

MA MÁR TUDJUK, HOGY A TÁPLÁLÉKPIRAMIS CSÚCSÁN TALÁLHATÓ RAGADOZÓKNAK A TERMÉSZETES RENDSZEREKBE VITATHATATLAN SZEREPÜK VAN

© Olympic Nemzeti Park, Washington, USA - Fritz Polking, WWF

A farkas yellowstone-i visszatelepítése után például csökkent a szarvasok száma és gyorsabban meg tudtak újulni az erdők. Ausztráliában a dingók az invazív vörös rókákat szorították vissza, ezzel „segítve” az őshonos, földön fészkelő madarakat és kismamókat.

Az amerikai Zion Nemzeti Park területén az intenzív zavarás hatására visszaesett a pumák száma, ami az öszvérszarvasok elszaporodásához vezetett. A növényevők legelésükkel veszélyeztették a nyárfák növekedését, elősegítve az eróziót és a biológiai változatosság csökkenését. A 20. században a vapatikra való vadászat betiltása és a farkasok eltűnése okán az Olympic Nemzeti Parkban hasonló jelenségre lettek figyelmesek: a vadfajok intenzív legelésének hatására a tölgy-, juhar- és különböző cserjefajok nem tudtak a „legelési” szint fölé nőni. **A félelem a nagyragadozóktól önmagában is okozhat az egész ökoszisztémát befolyásoló kaszkádatást.** A közepetestű ragadozók, például a mosómedvék inkább elhagyják a táplálkozási helyeiket, ha érzik a nagyragadozókat a környéken. Erre a mosómedve prédafajainak – például a halak, rákok – állományai növekedéssel reagáltak.

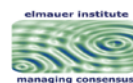
A nagyragadozók „visszaszivárgása”, állománynövekedése Európa-szerte megfigyelt jelenség, bár populációk szintjén elterjedhet. Ez összefüggésben állhat azzal, hogy a csülkös vadfajok – vaddisznó, őz, szarvas – állománya is növekszik, hiszen jellemzően ezeket a fajokat zsákmányolják.

**AHOL NYUGALMAT ÉS TÁPLÁLÉKOT TALÁLNAK
EZEK A FAJOK, OTT MEG TUDNAK MARADNI, ÉS
HOSSZÚ TÁVON HOZZÁJÁRULHATNAK AZ ADOTT
ÉLŐHELY VÁLTOZATOSSÁGÁHOZ ÉS AZ ERDŐK
TERMÉSZETSZERŰBBÉ VÁLÁSÁHOZ**

A LIFE EuroLargeCarnivores (LIFE16 GIE/DE/000661) projekt keretében infografikán foglaltuk össze a nagyragadozók főbb hatásait az ökoszisztémákra, a grafikát keresd a www.wwf.hu oldalon.

© Ola Jernersten, WWF-Sueden

HAJÓZNI ÉS ÉLNI A DUNÁN

SZERZŐ: DEDÁK DALMA

A Duna–Majna–Rajna víziút a világ leghosszabb nemzetközi belvízi hajóútja, melyen duzzasztások és zsilipek, valamint a folyókat összekötő mesterséges csatornák segítik a hajózást. Olyan szabad folyású szakasz, amely a természetes folyami élővilágnak is otthont ad, alig akad már. A magyarországi Duna azonban még igazi élő folyó. Ez az állapot viszont nehezíti a belvízi áruszállítást, ezért a hazai folyószakaszon újabb hajózási célú szabályozásokat terveznek.

*„Hajózni szükséges, élni nem muszáj” – így biztatta Nagy Pompeius római hadvezér a gabonaszállító hajók kapitányait, akik a szélviharban vonakodtak vízre szállni. A legendás történet óta több mint kétezer év eltelt, de a mondás mai napig fennmaradt. A hajózás napjainkban is a legfontosabb szállítási mód, a világkereskedelem döntő hányadát roppant méretű tengeri hajók bonyolítják. Nem lehet tehát félvállról venni a hajózás jelentőségét, amíg a világgazdaság alapjaiban nem változik meg, addig *hajózni szükséges*.*

© Ádám Székely

Nem mindegy azonban, hogy hogyan hajózzunk és mit teszünk emiatt kockára. Gyakran hangoztatott érv, hogy a hajózás a legkörnyezetkímélőbb áruszállítási mód, azonban ha a belvízi és tengeri szállítást különválasztjuk, már jóval árnyaltabb képet kapunk.

A BELVÍZI ÁRUFUVAROZÁS KÁROSANYAG-KIBOCSÁTÁSA UGYANIS MEGHALADJA A VASÚTI TEHERSZÁLLÍTÁSÉT, SŐT EGYES SZÁMÍTÁSOK SZERINT ANNAK AKÁR DUPLÁJA IS LEHET

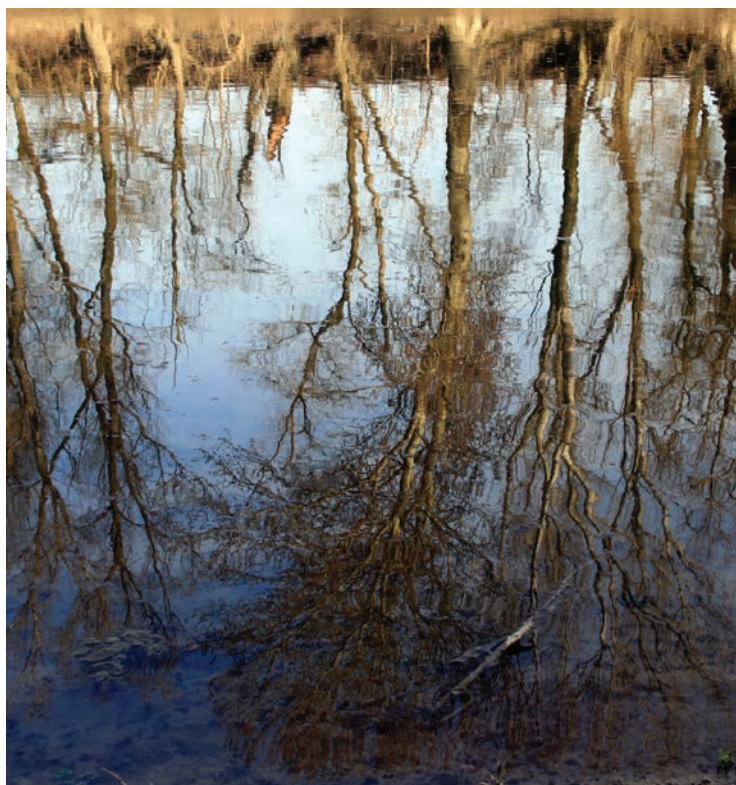
A természetes víziutak előnye a vasúttal szemben, hogy nem szükséges pályát építeni, a folyók adottságai azonban alapvetően befolyásolják, hogy mekkora és milyen típusú hajók képesek közlekedni rajtuk. A gazdasági növekedéssel a teherszállítási kapacitások bővítésének igénye egyre növekszik és köztudott, hogy minél kiszámíthatóbb egy szállítási mód, annál versenyképesebb. Amennyiben a folyó állapota nem felel meg a szállítási igényeknek, a medret a hajók közlekedésére alkalmassá kell tenni, vagyis a folyót szabályozni kell. **A mederbeavatkozásokat viszont a természeti rendszerek és más folyóhasználatok sínylik meg,** összességében tehát a belvízi áruszállítás sok szempontból kockázatos a környezet és a társadalom számára.

© Coulter, Pixabay

A folyamatban lévő Dunai hajóútfejlesztési program célja a folyami áruszállítás versenyképességének növelése. Különböző típusú mederbeavatkozásokkal – többek között kotrásokkal, műtárgyak építésével – főként azt próbálják elérni, hogy alacsony vízállás esetén is képesek legyenek áthaladni a szigetekkel és zátonyokkal tarkított magyar Duna-szakaszon az áruval teljesen megrakott, s emiatt mély merülésű teherhajók. Nagy Pompeius óta azonban sokat változott a világ. Bár a gazdasági növekedést és globalizációs trendeket látva el kell fogadnunk, hogy hajózni szükséges, azt azonban ugyanígy kijelenthetjük, hogy *él*ni is muszáj.

© Ádám Szécs

© Ádám Szécs

A Duna otthon ad a természetes életközösségeknek, és ezzel összhangban mi emberek is számtalan módon használjuk a folyót. **A hazai Duna kavicsos medre különlegesen egyedi élővilággal bír, számunkra pedig kiváló minőségű parti szűrésű vizet szolgáltat,** de az erdőgazdálkodás, a mezőgazdaság, a halgazdálkodás lehetőségei, a rekreáció, a versenyszerű vízisport, illetve a turizmus egyaránt függenek a Duna állapotától.

HISZÜNK ABBAN, HOGY A HAJÓZÁS ÉS AZ ÉLŐVILÁG KÉPES OSZTOZNI A DUNÁN, EZÉRT A WWF MAGYARORSZÁG MEGFOGALMAZTA A FENNTARTHATÓ HAJÓÚTFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS LEGFONTOSABB ELVÁRÁSOKAT

A FENNTARTHATÓ HAJÓÚTFEJLESZTÉS

1) TELJESÍTI a nemzetközi minimális elvárásokat (240 napos hajózhatóság, 2,5 méteres merülési mélység), de nem törekszik ennél többre;

A jelenlegi tervek jócskán meghaladják az uniós és nemzetközi szerződésekből következő minimális követelményeket.

2) NEM JÁR az élővilág és az ivóvízbázisok állapotának számottevő romlásával;

A vízhez kötődő ökoszisztémák és vízbázisaink az éghajlatváltozás miatt egyre sérülékenyebbek. Ha a tervek változtatás nélkül megvalósulnának, akkor azokban a kisvízes időszakokban is megnőne a hajóforgalom, amikor az élővilág különösen érzékeny a hajók keltette hullámverésre. A mederkotrások pedig mind az élővilágot, mind a parti szűrészű ivóvízbázisokat veszélyeztethetik.

3) NEM JÁR duzzasztással, a folyó keresztirányú elzárásával;

A jelenlegi tervek nem tartalmaznak ilyen beavatkozást, de nem is zárják ki azok lehetőségét.

4) NEM FOKOZZA tovább a meder mélyülését és szűkülését;

A medermélyülés a mellékágak és partok feltöltődését és a talajvízszint csökkenését okozza, ezáltal nem csak a folyóra, hanem a parti területekre is hatással van.

5) a hajózást NEM EMELI KI az egyéb folyóhasználatok közül, figyelembe veszi a Dunával kapcsolatos társadalmi és élővilágvédelmi szempontokat;

A vízbázisok és a vízi környezet védelme, valamint a Dunához kötődő rekreációs tevékenységek nem szorulhatnak háttérbe a teherhajózás miatt.

INTS BÚCSÚT AZ ÉLELMISZER-PAZARLÁSNAK!

Világszinten és Magyarországon is túl sok élelmiszert dobunk a kukába, amivel nem csupán az értékes ételeket pazaroljuk el, hanem rengeteg energiát is elvesztegetünk. Itt az ideje, hogy mindannyian tudatosabb fogyasztókká váljunk ezen a téren is!

SZERŐ: BERENDE ALEXA

A koronavírus-járvány kezdetekor bejárták a sajtót és a közösségi médiát az olyan hírek és fotók, melyek szerint az emberek hatalmas élelmiszerkészleteket halmoztak fel. Ez viszont sok esetben azt eredményezte, hogy a nem tartós ételek megromlottak, és rengeteg ennivaló került a kukába. Azonban az élelmiszer-pazarlás nem új keletű probléma: az ENSZ Környezetvédelmi Programjának erről szóló jelentése szerint **2019-ben globálisan körülbelül 931 millió tonna élelmiszert dobtunk ki** – ez 17%-a a világon előállított teljes mennyiségnek –, **és ennek 61%-a a háztartások által elpazarolt étel.** A többi – 26 és 13 százalék – a vendéglátóipar és a kereskedelem által kidobott mennyiség.

EZZEL NEMCSAK AZ A PROBLÉMA, HOGY AZ ÉLELMISZER FELESLEGESEN KERÜL A KUKÁBA, HANEM RENGETEG ERŐFORRÁST, ENERGIÁT IS ELPAZAROLUNK, AMI A KLÍMAVÁLTOZÁSHOZ IS HOZZÁJÁRUL

© Mária-Dzsedákos, Pexels

Vegyük például a marhahúst: 1 kg marhahús előállításához átlagosan 15500 liter vízre van szükség, így ha hagyjuk megromlani, azzal hatalmas mennyiségű vizet is elvesztettünk – és akkor még nem beszéltünk a marhahús-előállítás hatalmas ökológiai lábnyomának egyéb elemeiről, mint például a közvetlen és közvetett földhasználat vagy a feldolgozás, szállítás és tárolás egyéb erőforrásigényei.

HOGYAN BÁNNAK A MAGYAROK AZ ÉLELMISZERREL?

A magyarok sem túl tudatosak, ha az élelmiszer felhasználásáról, elfogyasztásáról van szó. A Nébih legfrissebb adatai szerint itthon fejenként 65 kg élelmiszer-hulladék keletkezik évente, amiből 32-33 kg tudatos fogyasztói magatartással elkerülhető lenne. A WWF Magyarország Budapest Bank támogatásával 2020-ban végzett reprezentatív kutatása szerint **több mint 40% vallja, hogy havonta legalább 1 kilogrammnyi ételt dob ki** – főként tejtermékeket, pékárukat és zöldséget, gyümölcsöt. A felmérésből az is kiderül, hogy 77%-uknál azért kerül a kukába az étel, mert az megromlik, míg 33%-uk megfelelően nagyobb adagot készít, 13%-uknak pedig egyszerűen nem ízlik az adott étel.

CSÖKKENTSIK AZ ÉLELMISZER-PAZARLÁSUNKAT!

A felmérésben részt vevő válaszadók szerint a nagyobb odafigyelés, a tudatosabb vásárlás és a lejáratú idő hangsúlyosabb tétele járulna hozzá leginkább ahhoz, hogy végül ne a kukában landoljon az ételek jelentős része. A körültekintő vásárlás egyik feltétele lehet, hogy előre kitaláljuk, mikor mit fogunk enni.

A FELMÉRÉS SZERINT A MAGYAROKNAK CSUPÁN A 23%-A TERVEZI MEG EGY HÉTRE ELŐRE AZ ÉTRENDJÉT

Számos mód van arra, hogy jelentősen kevesebb étel-
miszert pazaroljunk el. Például jegyezzük fel jól látható hely-
re, hogy a hűtőnkben található ételek közül minek mikor
jár le a szavatossága, így tudjuk, hogy mit kell a leghama-
rabb elfogyasztani. Az se mindegy, hogy a csomagoláson
a szavatosságot hogyan jelölik: ha azt látjuk, hogy egy
bizonyos ideig „fogyasztható”, akkor a lejárat után tényleg
nem ajánlott megenni, viszont ha a „minőségét meg-
őrzi” kifejezést olvassuk, akkor még előfordulhat, hogy
fogyasztható. Vizsgáljuk meg, és ha színében, illatában,
ízében nem tapasztalunk romlásra utaló jeleket, akkor
nyugodtan együk vagy igyuk meg!

© Elizabeth Dalziel, WWF-UK

© Mehrad Vosoughi, Pexels

Házi tartósító praktikák is bőven akadnak a fogyaszt-
hatóság meghosszabbítására. Ha például rendszeresen
megpenészedik a kenyereink, vagy egymás után harmad-
szor nem szívesen esszük a nagy mennyiségben elkészített
pörköltet, akkor **fagyasszuk le** – így akár hetek múlva is
elővehetjük. Szintén jó módszer a tartósításra a **befőzés**
és a fermentálás – ez utóbbival egészséges, számunk-
ra hasznos baktériumokkal teli savanyúságokat vagy
fermentált italokat kapunk, amik szintén sokáig elállnak.
Ha pedig már egyáltalán nem fogyasztható az étel, akkor
használjunk **saját vagy közösségi komposztálót**.
Ebben van is hova fejlődünk: a kutatás szerint csupán
25%-unk elkötelezett a rendszeres komposztálás mellett.

INTERJÚ: HA OKOSAN ÁLLUNK HOZZÁ, A TERMÉSZET MEGOLDÁST AD 30 éves a WWF Magyarország

Idén 30 éve, hogy a nemzetközi civil természetvédelmi szervezet, a WWF hazai alapítványa megkezdte működését. Azóta sok víz lefolyt a Dunán, viszont még mindig rengeteg a teendő a fenntarthatóság felé vezető úton. Sipos Katalinnal, a WWF Magyarország igazgatójával beszélgettünk.

SZERZŐ: BERENDE ALEXA

© Ádám Szabó

Hogyan változott a hazai természetvédelem az elmúlt 30 évben?

1998 óta dolgozom a hazai természetvédelemben, néhány mérföldkövet személyesen is megéltem. Megkérdőjelezhetetlen érdem, hogy hazánkknak jól átgondolt, időtálló természetvédelmi törvénye van, és a védett területek kezelését két évtizede a nemzeti park igazgatóságok végzik. A természetvédelem számára nagy lépés volt az EU csatlakozás is – a Natura 2000 területek szinte minden értékes élőhelynek jogi védelmet hoztak. De még mindig rengeteg a környezetvédelmi kihívás.

IDŐRŐL IDŐRE FELBUKKANNAK TÚLMÉRETEZETT, TERMÉSZETROMBOLÓ BERUHÁZÁSOK, ÉS TÖBB ÉVTIZEDES A TÖRTÉNETE AZOKNAK A VITÁKNAK IS, HOGY MELYIK ERDŐBEN MENNYI FÁT VÁGJUNK, HOGY TÚLSZABÁLYOZZUK A FOLYÓKAT, VAGY ADJUNK NEKIK ISMÉT ÁRTERET, ÉS BE KELL-E SZÁNTANI MINDEN NÉGYZETMÉTER FÖLDET

Hogyan alakult a közvélemény, illetve a vállalatok környeztudatossága az elmúlt évtizedekben?

Egészen elképesztő az a változás, ami néhány éve a közvéleményben zajlik. Erről 20 évvel ezelőtt álmodni sem mertünk. **A klímaváltozás és a természet pusztulása olyan társadalmi témává vált, amiről ma már mindenki beszél, és egyre szalonképtelenebbek azok, akik tagadják vagy lekicsinylik az ezekben rejlő veszélyeket.** Ennek a változásnak aktív résztvevői a haladóbb szellemiségű vállalatok is. A környezetszennyezés és a természetpusztítás márkaromboló kockázattá vált, és egyre több cég igyekszik aktívan tenni a káros környezeti hatások megelőzéséért. Attól sajnos még távol vagyunk, hogy nyugodtan hátradőljünk, de számomra reményt ad egy élhető jövőképre ez az átalakuló társadalmi hozzáállás.

© Budai Ákos

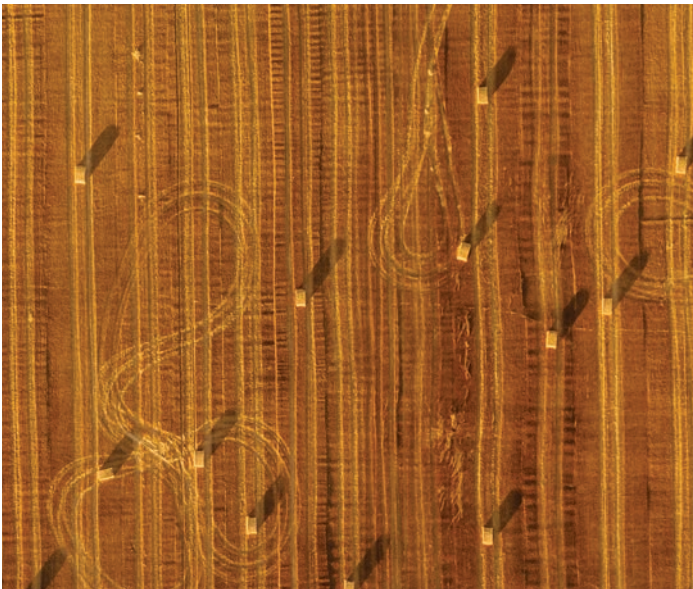
Idén 30 éves a WWF Magyarország – hogyan változott a civil szervezet tevékenysége ez alatt az idő alatt?

A WWF Magyarország 1991-ben jött létre, ez a 30 év sikeres szakasza volt a hazai természetvédelem történetének. A rendszerváltás lendületet adott a természetvédelmi területek kezelésének, létrejöttek a legfontosabb szervezetek, köztük a nemzetközi zöld szervezetek magyar irodái is. A WWF az első időkben sokat foglalkozott állatfajok védelmével és szemléletformálással. **A mai napig a legismertebb programok közé tartozik az egykor kipusztult eurázsiai hód visszatelepítése és a mostani 30-40 éves generáció gyermekkorának közkedvelt *Lutra albina*.** Az elmúlt időszakban hasonló fejlődésen mentünk keresztül, mint amin a természetvédelem szerete a világon: rájöttünk, hogyha meg akarunk menteni egy ritka növény- vagy állatfajt, ahhoz élőhelyet kell biztosítani számukra. Egy erre alkalmas területtel viszont másoknak – gazdálkodóknak, polgármestereknek, állami szereplőknek – sokszor más céljaik vannak. Így megpróbálunk velük egyezségekre jutni, vagy a törvényeket, támogatási rendszereket, fejlesztéspolitikát segítségével hívni. Pedig a célkitűzés még mindig ugyanaz: növény- és állatfajok megőrzése.

© Ola Jernsten, WWF-Sweden

A TERMÉSZETVÉDELMI PROBLÉMÁK OLYANOK, MINT EGY PÓKHÁLÓ – MEGFOGUNK AZ EGYIK SZÁLON EGY KIS CSOMÓT, MEGHÚZZUK, HOGY KIBOGOZZUK, AMIRE AZ EGÉSZ HÁLÓ REAGÁL. RENDSZERSZINTŰ PROBLÉMÁKRA RENDSZERSZINTŰ MEGOLDÁSOKAT KELL TALÁLNI – EZ A NEHÉZSÉGE, DE EZ AZ IZGALMA IS ENNEK A MUNKÁNAK

© Marcin Jozwiak, Rewe

Mik jelentik ma a legnagyobb kihívást a hazai természetvédelemben?

Nagyon sok a kihívás – talán túl sok is. Erdeink tömve vannak vágásterületekkel, az érzékeny erdőlakó fajok egyre rosszabb állapotban vannak. A vízgazdálkodásunk a vizek levezetését és nem a megtartását szorgalmazza, miközben nemcsak a vizes élőhelyek, kétélű- és halfajaink szenvednek a kiszáradástól, de már a szántóföldek is. Az őshonos nagyragadozó fajaink – hiúz, farkas és medve – elkezdtek ugyan visszatelepülni hazánkba, de nem fogadjuk őket tárt karokkal. Egykori élőhelyeikre gazdálkodóként az ember tart igényt, ezért egyre erősödik az ember-vadvilág közötti konfliktus. És ez még csak néhány olyan példa, amivel a

WWF kifejezetten foglalkozik. Sokasodnak ugyanakkor a jó megoldások és a biztató jelek is. Önkormányzatokkal közösen hozunk létre vízmegtartó élőhelyeket, sikerrel küzdöttünk erősen természetromboló beruházások ellen – például a Hajógyári-szigeten –, vállalatokkal együttműködve alakítunk ki új élőhelyeket, melyek a klímaváltozás elleni küzdelmet szolgálják. A természet, ha okosan állunk hozzá, akkor megoldást, védelmet és erőforrásokat ad.

© Gruber Gergely

Hogyan látod a természetvédelem következő évtizedeit?

Ez sok mindentől függ. Összegyűlik a kritikus tömeg a környezet- és klímaügy mögött? Átlendülünk egy fenntarthatóbb, zöld fejlődési pályára? Vagy túl nagy a megszokás ereje, nem tudunk kilépni a kizsákmányoló, bolygóölő fogyasztói társadalomból? Nem tudom megmondani, hogy milyen út áll előttünk. Amit viszont tisztán látok, az az, hogy **a természet- és klímavédelemnek minden döntésben, fejlesztésben és ágazatban alapvető szemponttá kell válnia, különben marad a végtelen versenyfutás a rombolók és az értékvédők között.**

A WWF-nél azért fogunk dolgozni a legjobb tudásunk szerint, hogy a jövő erdőgazdálkodása, vízgazdálkodása és mezőgazdasága gondos gazdája legyen a természeti erőforrásoknak és az élővilágnak, a természet és az ember megtaláljon egy új harmóniát. Nagyon köszönjük mindenkinek, aki ezen az úton mellettünk áll, támogat bennünket és a természetvédelmet!

© Benkő István

TÉNYLEG SZÁMÍT A KÁVÉD ÁRA

“Támogasd havi egy kávé árával a munkánkat” – ez a mondat biztosan sokak számára ismerősen cseng, hiszen számos civil szervezet használja annak érdekében, hogy érzékeltesse a kis összegű, úgynevezett mikroadományok jelentőségét. De miért is van szüksége pont a te kávé árára egy olyan jól ismert szervezetnek, mint a WWF?

SZERZŐ: TAR EMESE

A kérdés megválaszolásához fontos tisztázni, hogy a WWF Magyarország ugyan része a WWF nemzetközi szervezetének, anyagilag attól teljesen függetlenül működik. Ez azt jelenti, hogy a természetvédelmi munkájához és általános működéséhez szükséges teljes összeget itthon kell előteremtenie. Ez alapvetően három forrásból történhet: pályázati forrásból, vállalati támogatásokból és egyéni adományokból. Noha minden forrásnak megvan a szerepe, **a szervezet stabil működését hosszú távon az biztosítja, ha néhány nagyobb adományozó mellett nagyon sok kis összegű támogató áll mögötte.**

Éppen ezért indítottuk el a WWF tagság elnevezésű programunkat, melynek keretében a tagok havonta jellemzően néhány ezer forint értékű adományért cserébe különleges és egyedi tartalmakat és a belépéskor üdvözlőcsomagot kapnak, illetve elsőként értesülhetnek olyan eseményeinkről, mint a WWF Corner beszélgetések.

HA ÚGY DÖNTESZ, HOGY A WWF TAGJÁVÁ VÁLSZ, NEKÜNK SEGÍTESZ ABBAN, HOGY STABILAN ÉS BIZTOS HÁTTERREL KÜZDJÜNK A HAZAI TERMÉSZETI ÉRTÉKEKÉRT. A TAGSÁGRÓL BŐVEBB INFORMÁCIÓT A WWW.ADOMANY.WWF.HU OLDALON TALÁLSZ.

© Csiki Viki

Még nem győztünk meg? Az egyik leggyakoribb ellenérv az adományozásra a bizalom hiánya. Honnan tudhatod, hogy jó helyre kerül az adományod, és hogy azt a megfelelő célra a megfelelő módon használják fel? A hazai adományozási bizalom növelésére alakult néhány éve az Adománygyűjtő Szervezetek Önszabályozó Testülete, melynek tagjai – köztük a WWF Magyarország – kizárólag etikai kódexben megfogalmazott keretek között végezhetik adománygyűjtő tevékenységüket. Ez a kódex többek között rendelkezik arról, hogy minden adománygyűjtő tevékenységnek nyilvánosnak, átláthatónak és természetesen törvényesnek kell lennie. Bővebben itt olvashatsz róla:

www.atlathatosag.eu

Ha azonban ennek ellenére sem szeretnél egyelőre hosszú távon elköteleződni, de egyetértesz a WWF Magyarország missziójával, a következő módokon is támogathatod a munkánkat.

JELKÉPES ÖRÖKBEFOGADÁS

A jelképes örökbefogadási programunk keretében az egyszeri fix összegű adományért cserébe megajándékozunk egy hiúz/farkas/medve/jegesmedve/tigris plüssfigurával, illetve egy örökbefogadói oklevéllel, mely ajándéknak is kiváló. Bővebb információért keresd www.adomany.wwf.hu/fogadjorokbe oldalunkat!

ADÓ 1%-FELAJÁNLÁS

Évente jelentős összegtől esnek el a civil szervezetek azért, mert arról nem rendelkeznek az adózók, pedig ennél mi sem egyszerűbb. Neked csupán pár kattintásba kerül, pénzbe nem. Idén május 20-ig tudod leadni a rendelkező nyilatkozatot az eszja.nav.gov.hu oldalon.

A WWF Magyarország adószáma: 18226814-2-42

Köszönjük támogatásodat!

© M. Q. Huang, Pexels

MENTSÜK MEG EGYÜTT A VILÁG LEGNAGYOBB KONCERTTERMÉT, az erdőt.

Támogasd adód 1%-ával
a WWF Magyarország hazai
természetvédelmi munkáját!
Adószám: 18226814-2-42

Küldetésünk egy olyan jövő megteremtése,
amelyben az emberiség és a természet
harmóniában él egymással.

együtt lehetséges.

wwf.hu

TÖLTSD LE ÉS TÖLTŐDJ FEL!

LÉT ELEM

A WWF MAGYARORSZÁG
ZÖLD PODCASTJA

TERMÉSZETVÉDELMI
TÉNYEK | ÜGYEK | VÉLEMÉNYEK

A műsor adásai elérhetőek a wwf.hu oldalon, valamint az **Anchor** megosztón keresztül a **Spotify**, az **Apple Podcasts**, a **RadioPublic**, a **Pocket Casts**, a **Google Podcasts** és a **Breaker** alkalmazásokban is.